

ole ollut olemassa muuta kuin luokkaidetta, että kaikkinaisen taide ja kulttuuri tähän saakka on ollut porvarillista ja että proletariaan ei tule luoda luokkatiedotonta väärin ihmillisyyssihanteitten tuottamaa taidetta, vaan proletarieluokan taidetta. Kun me uskallamme ryhtyä luomaan proletariaista teatteria, niin eikö se tapahdu syystä, että ymmärrämme teatterille olevan suuriarvoisempaa kuin millegään muulle kulttuurimuodolle sen, että se kykenee voimakkaasti ja selvästi vaikuttamaan työtätekevien joukkoon? — Edessämme on se tosiasia, ettei vielä ole varsinaisesti proletariaista näytelmäkappaleita, näytelmiä, joissa luokkatietoisuus olisi puhdas ja elävä vailla hajoamistilassa olevan porvarillisen maailman edellytyksiä ja välittömästi katsojille puhuva. Meillä ei tähän saakka ole ollut — tahi korkeintaan vakuutettu määrässä — tilaisuutta esittää näytelmiä, jotka yhteistähtu, koska pakko kokea ja luoda jotakin yhteistä ei ole vielä ollut niin vahva ja ilmeinen, että se olisi jo käännettävissä taiteen alolle. Vallankumouksellinen tarmo kuuluu mielle yksinomaan poliittisille tilanteisille, tärkeisiin proletariaanin selvittelyihin ja taisteluihin; se on siellä illan tarpeellinen jättäköseen paljon aikaa ja mahdollisuuksia millegään muudolle, sellaiselle kuin taiteelle. Proletariaanin teatterin alkua voi lähteä ainoastaan siitä tietoisuudesta, että huolimatta kaikista vastustavista vaikeuksista täytyy proletariaanin mailmankatsomuksen selvittämissä uskaltaa askelemaan taiteen alalla — vaikkakaan todellinen taidearvo ei ensi aluksi olisi varsin suuri. Tarkotusperäisten näytelmien esittämisen ohella meidän täytyy koettaa saada toteutetuksi proletariaanin näytelmäkoulu, jonka teoreettisilla kursseilla pääpainon pannaan tähänastisten porvarillisten taidetutustusten kriittiselle erottelutetulle, jotta voitaisiin tähtäkin taholta syventää ja tukea proletariaanin luokkahengen heräämistä. Proletariaanin teatteri vaatii pitkäaikaista työtä, jonka päämääränä on todellinen proletariaatin yhteinen taideteos. Mutta siihen saakka täytyy työskennellä sangen yksipuolisesti. Täytyy koettaa ensi kädessä saada kasteemme toteutetuksi tahdon luoda siten proletariaanin näytelmätaide, saada työläiset, ei porvarilliset näyttelijät, esittämään mieluummin aivan tarkotusperäisiä kappaleita, joilla kenties on vain hetkellinen arvo, jotta käytännöllisellä kokemuksella saavutettaisiin käsitys todella proletariaanista tahdosta luoda luokkatietoinen mailmankatseus. Tätä tahdon ilmausta emme milloinkaan saavuta sillä, että korjaamme proletariaanin henkeen jo olemassa olevia porvarillisia luokkakomuksellisia näytelmiä, jollaisia ovat esimerkiksi Ibsenin ja Hauptmannin kirjottamat, ja sitten odotamme kaiken muun proletariaanin näyttelijöitten esityskyvyltä. Tässä suhteessa näyttää Venäjällä osittain erehdytyin tiestä, jota kuljetaan. Venäläiset ovat muodostaneet uudeksi käsityksen teatteriohjaajasta, tyypiksi, joka jossakin määrin esittää joukon ja koko teoreettisen ja käytännöllisen näytelmäkurssin proletariaanin tietoisuutta. Tämän teatteriohjaajan tulisi olla henkilö, joka toisi esiin ennen muuta jossain määrin proletariaanin fluidumia, yhtenäisyttä, oppikursseilla, näyttämöasetuksessa ja ohjauksessa. Häntä kuvataan epäitsekääksi sankariksi, joka saa tyydytystä tekemällä työtä yhteiskunnan hyväksi; mutta aluksi mainitut venäläiset proletariaanin näyttelijät poikkeavat tästä tyypistä. Meistäkin tuntui teatteriohjaaja jätteen — nerolta, joka hallitsee meitä, yhteiskuntaa; meistä tuntuu teatteriohjaaja olevan ristiriidassa todellisen yhteistietoisuuden kanssa. Palava halu päästä selvyteen näiden tapahtumien merkityksestä, jolta proletarieluokan elämä tarjoo, pakottaa työläiset taiteen ja proletariaanin näytelmän ääreen muodostamaan proletarieluokan tiedon heidän omakseen, heille tärkeitä lainumkaisuksia osottavaksi, todistavaksi katsantokannaksi. He antautuvat sisäisesti tietoisina yhteistyöhön, jossa he ponnistelevat luodaan sattumista ympäristöä, elämäntapahtumista, hädästä ja toivosta työväenluokkaa kuvaavan, sille tunnusomaisen ja merkityksellisen. Meistä tuntuu, ettemme tarvitse teatteriohjaajaa, tahi ei ainakaan samassa määrässä kuin Venäjällä; vieläpä teoreettisillakin kursseilla, joissa kriittisesti tarkastetaan porvarillista taidetta, olisi sellainen ohjaaja tarpeeton, sillä näillä kursseilla täytyy toverien itsensä voida kehittää proletariaanin tietoisuuden porvarillisen kulttuurin vastakohtaisuudesta, heidän täytyy terottaa arvostelukykyänsä itsenäisesti vallankumouksellisen tarmonsa avulla, koska sellaisten kurssien ja sellaisten teatterien tuloksen pitää olla oleellisesti toisenlaiset kuin porvarillisten ohjaajain johdolla porvarillisista esityksistä saadut. Mikä meistä näyttää tärkeältä, on se, että se koettaisi ehkä keskkertaisilla, vieläpä taiteellisesti arvottomillakin kappaleilla tulla tietoiseksi siitä välttämättömyydestä, että sen alituisesti työskentellen tulee pyrkiä eteenpäin yli lähinnä hetkellisen agitatsioonitarkoituksiin käytetyn toteuttamaan puhtaasti proletariaanin taiteen ilmaus ja todella saavuttamaan se. Me emme rohkene sanoa voivamme jo huomenna antaa sellaista ilmausta ja olemme tietoisia, että siinä minkä voimme tarjota, on suuria puutteellisuksia; mutta on parempi korostaa joukkotietoisuutta, luokkahenkeä ja sen kulttuuripyrkimystä yleensä kuin syöttää proletariaanin heidän taidenälissään mestariteoksilla, joilla ei ole heille tänään mitään tarjottavana tahi jotka antavat heille väärää porvarillista ihanteita. Proletariaatin kestettävänä ovat suunnattomat taistelut voimakasta kapitalismia vastaan; näissä taisteluissa ei voi olla tärkeitä antaa puhtaasti taiteellisia tuotteita, tahi julistaa miten kaukaisia kulttuuri-ihanteita tahansa hetkellä tärkeiksi, vaan meidän tulee pyrkiä paljastamalla jokapäiväisen elämän huumaavasta monipuolisuudesta luonteenomaiset vastakohtat saalistajan ja saalistelun välillä vakauttamaan ja vahvistamaan vielä horjuvien vallankumouksellista voimaa sillä vertausvoimalla, jonka nämä valtavat ristiriidat tarjoavat. Mutta tässä pyrkimyksessä missään tapauksessa ei tule sortaa joukon arvostelua sille tarjotusta; proletariaanin teatterin merkitys voi vain silloin tulla proletariaaniseksi kulttuurityöksi, kun

joukot arvostelullaan osottavat tiena, jota näiden ensi yritysten tulee kulkea tullakseen todelliseksi joukkotahdon ilmaukseksi. — ("Die Arbeit" R. Hausmann.)

Suomen luokkasodan ajoilta

Ensin esitän itseni Toverittaren nuorille lukijoille. Ikäni on 18 vuotta. Olen 4:jä kuukautta ollut ulkona "valaistun" Suomen rannasta. Nimeni on Selma.

"Ylös veljet valkoiset ja alas punakaarti" lauloivat Suomen valkohurtat, silloin kun he verenhimoisina lähtivät työläisiä teurastamaan. Vapaehetoina lähtivät innokkaimmat viettelien nuoria 17—18 vuotiaita poikia, joille oli vielä luokkatietoisuus siksi hämmästä, että saivat vastustamattoman innon mennä omia veljiään vastaan. Sillä aikaa, kun nämä vapaehetoin olivat Oulussa tappelemassa, toimitettiin lääkärin tarkastus 21 vuodesta, vaan en tarkalleen muista mihin ikärajaan aiti ne otettiin. Useat työläistoverit lähtivät tätä tilaisuutta pakoon, sillä Pohjanmaalla ei ollut puna-armeijaa perustettu, johon olisivat voineet liittyä. Ne työläiset, jotka eivät lähteneet pakoon, vaan rehellisesti kieltäytyivät lähtemästä valkoarmeijaan, ne vietiin ensin oman paikakunnan vankikoppiin, joka oli pieni huone ja ikkunat oli laudoilla peitettyt ja ovi oli pönkitetty. Huoneen edustalla seisoivat vahti kiväärin kanssa. Ovi avattiin ainoastaan ruoka aikana, jos tuttavat tahtoivat tavata vankia, oli se juuri tehtävä ruoka aikana, sillä, näkkänsä, valkoinen vahti ei ottanut liikaa tehtäviä, kun ainoastaan kolme kertaa päivässä hän sen tahtoi tehdä. Mutta kun vankeja tuli tutkimaan ja kiduttamaan, niin pönkit eivät olleet painavat, kiduttajille kunnian tehtyänsä avasi vartija teljet. Sitten tutkinto alkoi, ne jotka seisoivat aatteensa vanhkana, saivat kärsiä mitä kauheinta kidutusta. Ensin yksi kiduttajasta asettui seisomaan kiväärin ojennettuna vankia kohoti, toinen komensi riisuutumaan alastomaksi, sitten kun komennus oli täytetty, alettiin vankipoloista lyödä kiväärin perällä ja kettingeillä, ja kuristeltiin kurkut, että sen verran jätettiin ehjää paikka, että vähän maitoa voi niellä. Näin kidutettuina vietiin heitä sitten edemmäksi lisää kärsimään Tammisaaren Hennalaan jne. niitähan vankileiriä on lukemattomia, missä meidän työläistovereita viruu vielä tänä päivänäkin kaikessa näissä ja kurjuudessa. Lukemattomia seikkoja olisi kerrottavana, joita olen kuullut näiden kurjuuden näennyttämien omilta huulilta.

Muun muassa eräs toveri kertoi olleensa taistelussa ja valkoisten vangiksi joutuneena Hennalan vankileirille. Hän kertoo näin: "Meitä suljettiin yhteen pieneen kiviseinäiseen koppiin niin paljon, että he eivät voineet lepäämään heittä ja lepapaikka oli ainoastaan lattia, eikä ensinkään sinne voinut heittä, sillä sinne täytyi kaikki likansa laskea. Ja siellä kuolleet makasivat monta päivää ennenkuin ne pois korjattiin. Ruokana heillä oli luut, joita heille joskus tuotiin. Tuntuu aivan mahdottomalta, että ihmiset voi luuta ravinnokseen käyttää. Vaan hän kertoi, että he hakkaivat kivellä niitä pieniksi, että voivat sitten ne niellä.

Tätä kurjuutta ei hän olisi voinut pitkää aikaa kestä, vaan hän oli jotenkin saanut vapauden, josta hän ei minulle tarkemmin kertonut. Hänellä ei ollut vaimoa eikä lapsia. Monen

vankiraukan lapset ja vaimot kärsivät kurjuutta vielä tänäpäivänäkkin ja huutavat kostoa sortajille.

Veljeni kertoi minulle seuraavan tapauksen, jonka hän oli etämmältä nähnyt. "Työläistoveriemme riveistä kaatunut mies makasi kentällä jäähmettyneenä. Valkoinen sotilas oli huomannut, että kaatuneella oli hyvät kengät jalassa, hän alkoi yrittämään niitä pois riisua, vaan huonolla menestyksellä jalat kun olivat jäähmettyneinä. Tämän aikeen havaitsi sotilain oma komentaja saksalainen jääkäri. Hän riensi paikalle ja sanoi pojalle: "etpä sinä osaa ottaa kenkiä miehen jalasta". Sieppasi maasta puun tai halon, löi sillä kaatuneelta jalat poikki, veti kengät pois ja antoi ne pojalle.

Yhden elävältä kuoliaaksi räkkätyin miehen näin omin silmin, hän myös oli yksi työläistoveri, jonka valkohurtat olivat räkkänneet. Ensin löytyi pään takapuolelle ammottavia haavoja, toinen silmä oli revitty irti ja sitten oli vielä pistin pistetty suunka kurkkuun ennenkuin ammuttiin. Poika oli vanhan äidin ainoa turva ja se häneltä näin kauhealla tavalla surmattiin. Tätä raakua ei hänen äitinsä ollut näkemässä. Kun valkoiset itse toivat hänet pois telotuspaikalta, sanoivat he hänet muka löytäneensä omain tovereidensa käisistä. Tässä valossa valkoiset ilmaisivat asian lehdisissäkin.

Jatk.

Kuten kasvit ja eläimet ovat riippuvia elinehdoistaan; suotuisat edistävät epäsuotuisat ehkäisevät, ja pakkoisuhteet saattavat niitä muuttamaan olemustaan ja luonnettaan, jolleivät ne kokonaan tuhoudu, niin on myös ihmisen laita. Tapa, jolla ihminen saa elämänsä ja sitä jatkaa, ei vain vaikuta hänen ulkonaiseen olemukseensa, vaan myös hänen tuntemiseensa, ajatuksiinsa ja toimintaansa. Jos ihmisen epäsuotuisat elinehdot — se on yhteiskuntatilan puutteellisuus — ovat syynä puutteelliseen yksilölliseen kehitykseen, niin seuraa siitä, että elinehtojen, s. o. yhteiskuntatilan muutos muuttaisi ihmisenkin. On siis järjestettävä yhteiskuntaolot niin, että kukin ihminen voi täysin kehittää olemustaan, niin että kehityksen ja soveltumisen lait tulisivat täyteen vaikutukseen ihmisten kesken. Tämä käy päinsä vain sosialismin kautta. Ihmisten täytyy ajatella vain ja tuhteina olentoina, päämäärästään tietoisina, muuttaa ja täydenä elinehtonsa s. o. yhteiskuntaolosuhteita ja kaikki mitään siihen kuuluu, ja niin, että kaikkien elinehdot käyvät suotuisiksi. Kunkin yksilön tulee voida kehittää taipumuksiensa, sekä omaksi, että yhteiseksi hyväksi, mutta hänellä ei tarvitse olla valtaa vahingoittaa toisia tahi kokonaisuutta. Yksilön, yksityisten ja kaikkien yhteisen edun tulee olla tasapainossa. Etujen sopuoninun tulisi vallita nykyisen etujen vastakkaisuuden sijaan.

Aug. Bebel.

Niinkauan kuin raakuus ja viljeys viettävät juhliansa, muistakaamme me kaikki sitä, mikä on todella ihmimielistä, sitä minkä menneisyys on meille opettanut, minkä äly ja nerous ovat opettaneet mailmalta.

— Tahdotko tietää mitä työläisnaiset toimivat ja ajattelevat. — Tilaa Toveritar